

Asia: VN/24895/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sähkön vähittäismyyntihintojen sääntelystä sähkön hintakriisin aikana ja Energiavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen uusiutuvat ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa sähkön vähittäismyyntihintojen sääntelystä sähkön hintakriisin aikana laadittavan hallituksen esityksen luonnoksesta.

Ehdotetun sähkön hintasääntelyn tavoitteena on varmistaa kohtuuhintaisen sähkön saatavuus tilanteessa, jossa markkinahinnat ovat poikkeuksellisen korkealla tasolla. Suomen uusiutuvat pitää tärkeänä, että sääntely pysyy aidosti väliaikaisena ja että markkinaehtoisuus säilyy energiajärjestelmän keskeisenä periaatteena.

Markkinaehtoisuus on toimiva tapa varmistaa sähkömarkkinoiden tehokas toiminta ja markkinahintojen tulee myös hintakriisin tilanteessa välittää niukkuussignaaleja, jotka ohjaavat kulutusta, tuotantoa ja investointeja. Sähköistyvän energiajärjestelmän ominaisuuksista kuuluisikin kertoa paremmin sähkönkäyttäjille, koska hintavaihtelu ei ole vika vaan ominaisuus, jossa sähkön käyttöön liittyy erilaisia piirteitä. Pörssisähkön osalta joustosta ja sähkönkäytön ajastamisesta on hyötyä taloudellisesti käyttäjälle ja laajemmin sähköjärjestelmän toimivuuden kannalta.

Hintakaton käyttö ei saisikaan heikentää kulutuksen joustoa eikä luoda kannustinta kulutuksen kasvuun tilanteessa, jossa sähköjärjestelmän tasapainottaminen edellyttäisi päinvastaisia toimia.

Hintakaton käyttöönotolla voisi olla merkittäviä vaikutuksia sähkömarkkinoiden toimintaan. Jos sähkön hinta nousee markkinoilla korkeaksi, se tarkoittaa sitä, että sähkön tuotannosta on kulutukseen verrattuna niukkuutta. Silloin ratkaisu ei ole keinotekoisesti laskea sähkön hintaa, sillä

se voi johtaa sähkön ylikuluttamiseen ja todellisiin ongelmiin sähköverkon kannalta. Markkinahinnan keinotekoinen rajaaminen heikentää sitä ohjausvaikutusta, joka normaalisti kannustaa kuluttajia vähentämään sähkönkulutusta niukkuustilanteissa. Tällöin markkinan kyky tasapainottua heikkenee ja riskinä on, että verkon hallinnan haasteet lisääntyvät.

Hintakattojärjestelmä aiheuttaisi lisäksi valtiolle taloudellisia kustannuksia, sillä sähkön hinnan subventointi rahoitettaisiin verovaroista. Kokonaiskustannukset voisivat nousta huomattavan suuriksi eli jopa miljardeihin euroihin. Kustannuksia hillitsemään laadittu mahdollisuus tukikatosta leikkaisi puolestaan hintakaton loppukäyttäjille tuomia hyötyjä nopeasti. Loppukäyttäjille tehokasta ja valtiolle kustannuksiltaan kevyttä järjestelmää ei hintakatosta liene mahdollista luoda.

Tukitoimet olisi perusteltua suunnata mahdollisimman tarkasti niille kuluttajille, jotka niitä eniten tarvitsevat. Ehdotettu hintakatto ei toteuta tätä tavoitetta, sillä tukea valuisi myös vähemmän tarvitseville. Olisikin vielä syytä pohtia onko hintakatto oikea tapa tavoitteiden saavuttamiseen vai olisivatko tukea tarvitseville sosiaaliturvan kautta kohdennetut keinot tehokkaampia säilyttäen samalla kannustimet energiatehokkuuteen ja kulutusjoustoon.

Uusiutuvan energian alan toimijoille sääntelyn ennakoitavuus ja markkinoiden vakaus ovat keskeisiä investointien jatkumisen kannalta. Energiamarkkinoiden tulevaisuuden kannalta on olennaista, että lainsäädäntö tukee pitkäjänteisiä investointeja ja markkinaehtoista kehitystä. Venäjän hyökkäyssodan alkamisen aiheuttamien poikkeusvuosien olosuhteet eivät kuvaa nykyistä markkinatilannetta, jossa akkuvarastoinnin rakentaminen, kulutusjouston kasvu ja uusiutuvan tuotannon lisääntyminen etenevät nopeasti.

Hintakattoon perustuva sääntely saattaa heikentää investointihalukkuutta erityisesti sähköjärjestelmän joustoon ja hidastaa siirtymää kohti päästötöntä sähköjärjestelmää. Vakaat, luotettavat ja ennustettavat markkinaolosuhteet ovat välttämättömiä, jotta investoinnit jatkuvat. Sähkömarkkinaan liittyvän regulaation ennustettavuus, mukaan lukien mahdollinen hintakatto, on järjestelmän luotettavuuden kannalta erittäin tärkeää. Mahdollinen hintakatto tulisikin ottaa käyttöön vain todella poikkeuksellisissa tilanteissa. Esimerkiksi tämän talven ajoittaiset korkeat sähkön hinnat eivät ole tällainen tilanne.

Yhteenvetona voidaan todeta, että uusiutuvan energian alan näkökulmasta on tärkeää, että direktiivin mahdollistamaa hintakattoa hyödynnetään vain äärimmäisen harkiten ja että painopiste säilyy kohdennetussa sosiaalityössä, markkinaehtoisen energiajärjestelmän vahvistamisessa sekä jouston ja varautumisen edistämisessä.

Kyrölä Kimmo
Suomen uusiutuvat ry